

elevat uns 150 m. per damunt de la ribera d'aquest riu (653 alt.), a mig camí de Cardona a Solsona.

PRON. *žubál*, oït a Cardona (Casac. 1928), id. a l'enq. de 1964 feta a la masada de Bajona, dins el seu terme (xlvi, 86-89).

MENCIONS ANT. 839: *Iovales*, Acte C. SdUrg. (id. còpia S.xii, *Joval* en el seu capbreu vulgar): ed. P. Pujol, n.º 92); 977: *Joval* (Balari, *Orig.* 96); 1067: en un doc. vist a l'Arxiu de Solsona, darrere *Isanta*, *Timoneda* i *Ladurço*, es llegeix *Jou* (probt. lliçó mutilada per desgast, en lloc de *Iouale*); 1076: donació d'una terra «in castro *Olius*, afr.Or.*Besora*, Mer. te. de *Ioval* vel *Riner*, Occ. Sulsona--» (Arx. id.); 1080: Turre de *Yoval*, cit. junt amb *Anseresa* (Arx. ib.); 1151: *Ioual* (Kehr, *Papsturk*, 329); 1151: un Ponç de *Joval*, en una c. de p.^o, dóna a Ponç de Cervera un lloc en te. d'Espluga de Francolí² (Font Rius, *C.d.p.* I § 89); 1359: *Jovals* i «En Ribera del castell de *Jovals*» (*CoDoACA* XII, 58,60); 1683: *Joval*, citat entre Clariana i Navès junt amb Hortonedà (Baraut, *El Miracle*, p. 198).

HOMÒNIMS. (2) *El Juval* (*el žubál*) NL menor del te. de Tuixén (45 k. més al NO.) (xxxviii 542.21. (3). *Jovals*, pda. de Juneda, que J. Segura cita, seguida de *Miravall* i *Aranyó* i després de *Curiola* (*Bu. Ass. Exc. Cat.* XII, 253).

ETIM. Sens dubte derivat de *jou*, però hi ha un dilema: pot venir de *jou* 'collet': puix que és a la serra que puja de Clariana, al llarg de la ribera del Cardener cap a l'aturonat Besora. Però com que no hi ha allí un collet ben marcat, en el *DECat.* 909a57-60 suggereixo que es parteixi de la idea de 'possessió que té una jovada d'extensió' com ens encoratja a suposar-ho un doc. de 1184 inclòs en el *Cart.* de Poblet: «dono --- filio meo vineas *iugales*» (p. 192). Corroboren aquesta alternativa el fet de repetir-se en els homònims, i el fet d'usar-se el segon amb article, que no escauria tant a un adj. qualificatiu d'un collet; i el plural en què apareix l'homònim (3), i el mateix (1) en les mencions de 1349.

Encara més n'hi ha, i més significatiu: car és versemblant que el mateix nom vagi existir en el mossàrab andalusí, però també en plural: *Juviles* és un poble amb mun. a Las Alpujarras, no lluny d'Albuñol, a mig camí d'Órgiva a Ugíjar, uns 15 k. al SE. del Mulhacén. Nom antic: *Jubiles*, repetit, c. 1600, en Pérez de Hita; en un paisatge toponímic ple de mossarabismes (v. cites als art. *Ísberi Buscastell*). No dubtem a atribuir-lo a la present arrel JUGUM, i precisament com a germà de *Jovals*, amb el canvi de -ALES en -ILES, per la imela de l'àrab granadí; en terra tan muntanyosa com les Alpujarras fàcilment podria venir també del nom d'una collada; però de nou, aquí, el plural indueix a veure-hi la segona alternativa: 'camps d'una jovada'.

Descartem, en canvi, altres concebibles enllaços

etimològics, d'aparences seductores però fortuïtes. *Ioal* o *Ioal-eguieta*: bustalitz de Roncesvalles, en un doc. de 1284 (Lacarra, *Vasconia medieval Hist. y Fil.*, p. 44; i Mitxelena, *Fon.* 317), si és que ve, com creu Mitxelena, del basc *io* «pegar, tocar ---» passant per *ioare* «cencerro» (*joaldi* 'golpeadura, cencerro'): deu ser encontre casual (passat que el nom de la *bustalitz* fos manlleu romànic, incorporat pel basc a la família del verb *io*); en tot cas els *Joal*, *Joals*, *Jubiles* romànics no són d'origen basc. També inspira un dubte el fet que en la menció de 1080 aqueixa torre afronta amb una terra donada per un Raimundus *Ivodallí*, nom que recorda vagament un antropònim germànic com *Eudald*; erroni, però, imaginar que el nom de *Joval* en pogués derivar: l'etim. JUGUM -ALE, és ferma, i si de cas seria el nom basc d'aquest donador el que podria haver sofert l'atracció assimiladora del NL veí.³

20 JUVERRI

Vall i veïnat a Andorra. Els pendents i Bordes de *Juberri* pertanyen al te. de Sant Julià de Lòria, però són a l'esq. de la Valira, bastant elevades, a 1131 alt., a 0°G94' x 47°16' (m. del Consell, 1967); Chevalier, *L'Andorre*, p. 39, 40. Oït *žuběři* a Arcavell (XIII, 112.4), del terme del qual ja no són lluny. El riu que baixa d'Ars (*Arts*) desemboca un poc aigües avall del riu de Caborreu, que forma frontera entre Andorra i l'Urgellet. Però Caborreu i Juverri són a l'esq. de la Valira, mentre que Ars és a la dreta, i el mateix que Arcavell, són ja de l'Urgellet. Noms que figuren en els documents que citarem.

MENCIONS ANT. 907: «alaudem --- in Urgellio, in --- *Archavele* --- afr. or. in *Capudreo*, mer. in rivo de *Arto* --- occid. Bescardale, circi, serra de *Juverre*» (*Urgellia* II, 65.5); 995: a Juverri es refereix una donació del Comte Ermengol a la serra de *Joverra* (en el *Cart.* de la SdUrg.), que Balari (*Orig.*, 97) atribueix erròniament a Ivorra, i el desorienta cap a una absurda etimologia d'aquest nom; 1176: St. Johanni de *Juverra* (Valls Tab., *Priv. And.*, p. 411); 1290: G. de *Iouerre* (*BABL* VII, 277).

Hi ha un homònim, *Juverri*, pda. de muntanya, amb un puig, i un planell, comprnent el *Bosc de Juverri*: és prop del te. de Farrera de Pallars, al Sud de la Vall Ferrera, prop de Castanàs i de la vall de Ribalera i Sta. Madalena (1933, oït allí *žuběři* (*Ll.* 22, p.79 i 80). És donçs uns 20 k. a l'O. del d'Andorra, i amb les valls de la Valira i de Setúria entremig.

ETIM. Com admeto en *E.T.C.* II, p. 25, 13 i 1, 221, és derivat de *jou* 'coll de muntanya'. amb sufix *-erri*. El d'Andorra és prop del pas cap a Arcavell per Caborreu; i el de Farrera està separat per sengles collades, d'una banda cap a Farrera, i de l'altra cap a Ars. Les mencions de 1251, 1266 i 1290 i les anteriors, són en llatí, i modernament en aquests parlars la o